

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ธนกร จงใจรักษ์

วันรับ: 3 พฤษภาคม 2563 วันแก้ไข: 2 มิถุนายน 2563 ยอมรับ: 5 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E.ประเทศไทย) ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามโครงการฯ และ 3) เพื่อระบุถึงปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณเป็นนักเรียน จำนวน 150 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมจำนวน 7 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลของการศึกษาพบว่า 1) ผลการดำเนินงานตามโครงการ D.A.R.E. ประสบความสำเร็จในระดับมาก โดยนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของยาเสพติดได้เป็นอย่างดี มีทักษะ และวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้อง กล้าปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองและเสพยาเสพติด รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเลือกเล่นกีฬา ปลูกพืชผักสวนครัว ทำงานบ้าน เล่นดนตรี เป็นต้น ขณะเดียวกันเด็กนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่เสพยาเสพติดกลับมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ไม่เก็บตัวอยู่ตามลำพัง และมีสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสขึ้น 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการในด้านวัตถุประสงค์โครงการฯ ด้านหลักสูตรและระยะเวลา ด้านกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการและด้านการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับต่ำหรือค่อนข้างต่ำ 3) การดำเนินงานตามโครงการ ประสบปัญหาในด้านหลักสูตรและระยะเวลาในการสอนนั้น มีระยะเวลาในการสอนที่นานเกินไป เน้นสอนแต่ในบทเรียน และการบรรยายทำให้เด็กนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจฟังอาจารย์ผู้สอน ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน และการทำกิจกรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการสอนไม่สามารถมาสอนได้ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะมีภาระงานประจำจำนวนมาก เป็นต้น โดยมีข้อเสนอแนะหลักคือการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้นเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของเด็กนักเรียนมากขึ้น

คำสำคัญ: โรงเรียน การประเมินผล ยาเสพติด D.A.R.E.

¹ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

An Evaluation of Drug Abuse Resistance Education Program (D.A.R.E.Thailand Program) in Tessaban 5 (Ban Talad Kao) School, Mueang Yala District, Yala Province

Thanakorn Jongjairak

Received: May 3, 2020 Revised: June 2, 2020 Accepted: June 5, 2020

Abstract

This mixed method study employing both qualitative and quantitative research aims 1) to evaluate the implementation of Drug Abuse Resistance Education Program (D.A.R.E.Thailand Program) in Tessaban 5 (Ban Talad Kao) School, Mueang Yala District, Yala Province, 2) to analyze factors affecting the implementation of the Program, and 3) to identify problems and obstacles as well as suggestions for improving the implementation. The samples of quantitative research were 150 students and the seven key informants for in-depth interviews were school administrators, teachers and policemen. Data were collected through questionnaires and interviews.

The findings could be summarized as follows: 1) The program was highly successful since the students had knowledge about problems and the impact of drugs. They had life skills, made a right decision and were brave to reject their friends' temptation to try and use drugs. They also spent their free time for playing sports, planting vegetables, doing housework, and playing musical instruments. Moreover, students at risk or students using drugs had better behavior since they were not isolated, joined several activities with their friends, and had smiling faces, 2) Regarding implementation factors, it was found that the Project's objectives, the curriculum and period of time, the supporting activities, and the evaluation were related to the Project in the low or relatively low level., And 3) there were problems in curriculum and period of teaching time. For example, period of teaching time was too long and it limited only on written lessons. Lectures made students boring and not paying attention to teachers. The budget, tools and equipment, teaching media and activities were inadequate. Policemen who taught could not come to teach consistently because they had overloaded responsibilities. Recommendations include improving the curriculum and activities according to the students' needs and getting more involving parties to help to improve the program.

Keywords: School, Evaluation, Drug, D.A.R.E.

¹ Graduate student in Master of Public Administration (Police Management and Criminal Justice) Management for Development College of Thaksin University

บทนำ (Introduction)

ปัญหาด้านยาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่มีความรุนแรง และขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งมักเริ่มจากความอยากรู้ ความอยากรลอง และความคึกคะนองเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งสภาพแวดล้อม สังคม และค่านิยมในกลุ่มเป็นแรงผลักดันอีกชั้นหนึ่ง ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดคุกคามและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคม เนื่องจากยาเสพติดมีการแพร่ระบาดเข้าไปในกลุ่มเยาวชน อันเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ดังจะเห็นได้จากการมีจำนวนผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดจำนวนมากในทุกปีและเมื่อพิจารณาจากสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดจำแนกตามฐานความผิด พ.ศ.2555-2559 จะพบว่ามีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นจำนวนมากที่สุด โดยในปี พ.ศ.2559 มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ 12,406 คดีคิดเป็น ร้อยละ 40.87 จากจำนวนคดีทั้งหมด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2559)

จากผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ประจำปี 2557 ของสำนักงานคุมประพฤติมีผลการตรวจพิสูจน์คดีรับใหม่ จำนวน 179,601 ราย พบว่าร้อยละ 43.44 ของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี ในจำนวนนี้เป็นผู้กระทำความผิดในคดีเสพติดถึงร้อยละ 89.88 ทั้งนี้พื้นที่ที่มีผู้กระทำความผิดด้านยาเสพติดและถูกส่งตัวเข้ารับการตรวจพิสูจน์มากที่สุดตามกระบวนการของกรมคุมประพฤติ ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติในเขตกรุงเทพมหานคร (กรมคุมประพฤติ กองแผนงานและสารสนเทศ, 2558) สอดคล้องกับระบบติดตามและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานยุทธศาสตร์, 2557) ที่พบว่ากลุ่มหลักที่เข้ารับการรักษาคือกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยนั้น นับว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งและเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสนใจและดำเนินการแก้ไขโดยเร่งรีบ จากสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่กระทำความผิดในแต่ละปี เนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ถือว่าเป็นช่วงอายุที่มีปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ฉะนั้นกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องได้รับความสนใจและให้การดูแลป้องกันแก้ไขเป็นพิเศษมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพื่อมิให้กลุ่มคนเหล่านี้กระทำความผิดขึ้นอีกหรือ และพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง (กระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2558)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกเหนือจากความรับผิดชอบใช้กฎหมาย เพื่อรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกเหนือจากความรับผิดชอบด้านการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นหน้าที่หลัก สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังมีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าร่วมดำเนินการในด้านการป้องกันยาเสพติดได้อีกส่วนหนึ่ง จากความตระหนักถึงความร้ายแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดสู่เด็กนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นอนาคตของประเทศ จึงได้แสวงหาวิธีการที่จะสกัดกั้นยาเสพติดให้พ้นจากโรงเรียนมาตลอด

จากการศึกษาค้นคว้ารูปแบบต่าง ๆ ของการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในหลายๆ ประเทศ เห็นว่า D.A.R.E. (DRUG ABUSE RESISTANCE EDUCATION) เป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลกว่ามีประสิทธิภาพในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่โรงเรียนอย่างได้ผล และยังสามารถสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับสังคมได้อีกส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีลักษณะของการฝึกกำลังระหว่างตำรวจ โรงเรียน ครู/อาจารย์ บิดา มารดา/ผู้ปกครอง และชุมชน เข้าแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน อีกทั้งเป็นโครงการด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีรูปแบบชัดเจน จึงได้นำโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยมอบหมายให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ของภาครัฐ ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา เปิดให้การศึกษาแก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเด็กในช่วงนี้เป็นระยะเริ่มเข้าสู่วัยเริ่มมีโอกาสถูกชักชวนให้ลองเสพหรือใช้ยาเสพติดได้ง่ายทางโรงเรียนจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการป้องกันเยาวชนให้รอดพ้นจากปัญหานี้ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กนักเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง คณะครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาให้ลดน้อยลงจนกระทั่งหมดไป ในที่สุด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นวิทยากรครูตำรวจ D.A.R.E. จึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการดำเนินการโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) โดยการศึกษาครั้งนี้จะนำกรณีของการดำเนินการป้องกันยาเสพติดตามโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) เพื่อเป็นกรณีศึกษา ซึ่งโรงเรียนนี้ได้เริ่มทำกิจกรรมมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2556 และต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ตำรวจภูธรจังหวัดยะลาใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจ D.A.R.E. ในสังกัดทำการสอนตามหลักสูตรให้กับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคาบการสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ ต่อเนื่องกันในหนึ่งภาคการศึกษาและมีครูประจำชั้นร่วมสังเกตการณ์คอยให้ความช่วยเหลือตำรวจ D.A.R.E. ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนทำ สำหรับการสอนนั้นใช้วิธีการสอนหลากหลาย ซึ่งรวมถึงการให้คำถามและให้คำตอบ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม และการทำแบบฝึกหัดในสมุดแบบฝึกหัดของหลักสูตร

เมื่อปีพุทธศักราช 2559-2560 ได้ดำเนินการสอนให้แก่เด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ห้องเรียนต่อหนึ่งปีการศึกษา และก่อนที่จะดำเนินการโครงการในปีการศึกษาต่อไป จึงวางแผนที่จะประเมินผลการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินไปวิเคราะห์แนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินการตามโครงการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ สามารถลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานในสถานศึกษาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า)
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามโครงการ ฯ โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า)
3. เพื่อระบุถึงปัญหา อุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2544) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบของคำถามที่ว่า นโยบาย แผนงาน โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่และระดับใด

ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2544) ให้ความหมายของการประเมินผลว่าเป็นการวิเคราะห์การดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ว่ายังมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพียงไร รวมทั้งวิเคราะห์ว่ากิจกรรมนั้น ๆ มีปัจจัยนำเข้าผลลัพธ์และผลกระทบอย่างไร ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) ให้ความหมายของการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีผลกระทบในแง่บวกต่าง ๆ อย่างไรที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้าง

จากความหมายของการประเมินผลโครงการที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการประเมินผลโครงการหมายถึง กระบวนการศึกษาว่า โครงการที่วางแผนไว้นั้น มีการปฏิบัติที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนา หรือปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นหรือรับรองโครงการเมื่อเสร็จสิ้นแล้ว

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการแดร์

โครงการ D.A.R.E. หรือ Drug Abuse Resistance Education ก่อตั้งเมื่อกันยายน 2526 โดยกรมตำรวจเมืองลอสแอนเจลิส (LAPD) กับเขตการศึกษาเมืองลอสแอนเจลิส (LAUSD) เป็นหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดซึ่งพัฒนาโดยนักวิชาการด้านการศึกษา และสอนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบ (ตำรวจ D.A.R.E.) เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการต่อต้านการใช้ยาเสพติดและวิธีหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง ประเทศไทยเริ่มนำหลักสูตร D.A.R.E. มาใช้ในปี 2542

โครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งเนื่องจากการรวมพลังของสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในสังคม ได้แก่ สถาบันตำรวจ สถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัว

หลักการสำคัญของโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย คือการให้ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นแก่เด็กนักเรียน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้โดยปราศจากยาเสพติดและความรุนแรง สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจ เด็ก

นักเรียน ครู บิดามารดา และสมาชิกในชุมชน โดยให้ข้าราชการตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรครูตำรวจ D.A.R.E. ทำการสอนเด็กนักเรียนให้เข้าใจถึงทักษะที่มีประโยชน์แก่เด็กนักเรียน สามารถจัดการกับแรงกดดัน อันเป็นต้นเหตุให้ทดลองใช้ยาเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง

โครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบการผลิตครูตำรวจ D.A.R.E. โดยจัดการฝึกอบรมหลักสูตรครูตำรวจ D.A.R.E. ตามมาตรฐานที่ องค์การ D.A.R.E. International กำหนด โดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร ให้การสนับสนุนห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสำนักงาน ป.ป.ส. ประสานความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ครูตำรวจ D.A.R.E. 1 คน สอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างน้อย 2 ห้องเรียนต่อ 1 ภาคเรียน รวม 10 บทเรียน ๆ ละ 1 คาบ การศึกษา เพื่อสร้างทักษะการตัดสินใจ และวิธีการ ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ทดลองใช้สารเสพติดต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงที่ทำลายการพัฒนาประเทศทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงกำหนด นโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อลดระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อ การดำรง ชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของลูกหลาน เยาวชน และประชาชนชาวไทยให้ทุกคนมีความปลอดภัย และ สังคมมีความสงบสุขมั่นคง นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง มีกลุ่มเพื่อนที่หลากหลาย ซึ่งอาจพลัดพลั้งด้วยความประมาท รู้เท่าไม่ถึงการณ์ซึ่งต้องวางยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การสร้างภูมิคุ้มกันทั้ง ด้านครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เพื่อให้เป็นปราการที่เข้มแข็ง รัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยบังคับใช้กฎหมายที่ เข้มงวดและจัดการกับปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกัน พร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อลดปริมาณจำนวน ผู้เข้าสู่การกระทำผิด นำคนออกจากวงจรการกระทำผิด โดยเฉพาะการดูแล และเฝ้าระวังความเสี่ยงใน สถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยอ่อนไหวที่ต้องดำเนินการป้องกันอย่างเต็มที่ รวมทั้งการขอความร่วมมือจากพี่น้อง ประชาชนช่วยแจ้งข้อมูลเบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันภัยร้ายจาก ยาเสพติด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิตติ บุญญาภาส (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ระดับ มัธยมศึกษาในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างครู โรงเรียน ชุมชน องค์กรต่าง ๆ และการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจในโรงเรียนนั้น สามารถช่วยป้องกันการ แพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้ ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลการเรียน กลุ่มเพื่อน ปัญหาใน ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมทางสังคมทำให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่องจะช่วย ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้

สมรดี มงพลเมือง (2545) ได้ศึกษาเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปที่มีผลต่อการติดยาคือ ปัญหา

ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น การคบเพื่อนไม่ดี โรงเรียนมีแหล่งมั่วสุม โดยเฉพาะห้องน้ำ ห้องส้วม ค่านิยมของเด็กวัยรุ่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการแพร่ระบาดที่จะประสบผลสำเร็จได้คือ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความร่วมมือกัน โรงเรียนต้องมีการประสานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในด้าน ข้อมูลข่าวสารและการรับเชิญไปเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

ศิริศักดิ์ งามศิริ (2552) ศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง โดยศึกษาจากปัจจัยการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกการพัฒนากระบวนการ บริหาร การพัฒนาบุคลากร และสารสนเทศด้านการป้องกัน บำบัด พื้นฟูสมรรถภาพด้านความร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น และด้านงานวิจัย พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยเน้นการเชิญวิทยากร และใช้สื่อ ประกอบการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษาครั้งนี้จำทำการประเมินผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติด ในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เจ้าหน้าที่ตำรวจ D.A.R.E. ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการฯ และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ D.A.R.E. ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือน ตุลาคม 2560 ถึง กุมภาพันธ์ 2561 เป็นการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นโครงการแล้ว โดยมี วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จะใช้แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ D.A.R.E. ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน โครงการฯ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่จะใช้แบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมตาม โครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) จำนวน 150 คน

ผู้วิจัยจะใช้ประชากรทั้งหมดเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยไม่มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจำนวน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 157 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากทุกคน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการ ดำเนินงานโครงการฯ ได้แก่ วัตถุประสงค์โครงการ หลักสูตรและระยะเวลา วิธีจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์โครงการฯ กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯ และการประเมินผลโครงการโดยเป็นการเก็บ ข้อมูลภาคสนาม โดยใช้

1) แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการ ฯ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการ ฯ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ ฯ จากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 ชุด จากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ชุด และจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ D.A.R.E. จำนวน 2 ชุด

2) แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินโครงการ ฯ และแนวทางการดำเนินงานจากเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 150 ชุด

ข้อมูลทฤษฎี ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร รายละเอียด แนวทางการดำเนินโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย แนวความคิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าแบบอิสระ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์กับผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเจ้าหน้าที่ตำรวจ D.A.R.E. มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการ ฯ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ ฯ ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื้อหาแบ่ง ออกเป็น 4 ตอนด้วยกันคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของยาเสพติด ด้านทักษะและวิธีการในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้านการเสนอทางเลือก ผู้ศึกษาได้กำหนดแบบสอบถามให้เลือกตอบ ถูกผิด มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดให้ 0 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานโครงการที่ได้จากการนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตการแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณของระดับชั้น = 7.66 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

แปลผล

ระหว่าง 0.00 – 7.66

มีผลการดำเนินงานตามโครงการฯอยู่ในระดับน้อย/ต่ำ

ระหว่าง 7.67 – 15.32

มีผลการดำเนินงานตามโครงการฯอยู่ในระดับปานกลาง

ระหว่าง 15.33 – 23.00

มีผลการดำเนินงานตามโครงการฯอยู่ในระดับมาก/สูง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์ โครงการฯ ด้านหลักสูตรและระยะเวลา ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านการประชาสัมพันธ์

โครงการฯ ด้านกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯและด้านการประเมินผล ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น

ตอบ ใช่ ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบ ไม่ใช่ ให้คะแนน 0 คะแนน

โดยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตการแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยด้านปัจจัยการดำเนินการโดยยึดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณของระดับชั้น = 5.00 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

แปลผล

ระหว่าง 0.00 – 5.00

ดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย/ต่ำ

ระหว่าง 5.01 – 10.00

ดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ระหว่าง 10.01 – 15.00

ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก/สูง

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานโครงการ ฯ และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Results)

1. ข้อมูลจากการสอบถามนักเรียน

1) ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่ทั้งหมดกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.0 มีอายุ 12 ปี ร้อยละ 80.0

2) ผลการดำเนินงานตามโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของยาเสพติด ด้านทักษะและวิธีการในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และด้านการเสนอทางเลือก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.65

3) ปัจจัยการดำเนินงานโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์โครงการฯ หลักสูตรระยะเวลา วิธีการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์โครงการฯ กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯ การประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.67

4) ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย พบว่าการเรียนการสอน มีระยะเวลาสั้น ไม่มีความต่อเนื่อง บางบทเรียนไม่มีความน่าสนใจ มีผลให้นักเรียนไม่สนใจเรียน และเนื้อหาที่ใช้ประกอบการเรียนบางเนื้อหายังไม่มีความชัดเจน เข้าใจยาก เป็นต้น

5) ข้อเสนอแนะต่อโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย พบว่า เด็กนักเรียนต้องการให้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายให้ครบนักเรียนทุกระดับชั้น และระหว่างการเรียนการสอนควรสอดแทรกเกมด้วยเพื่อให้การเรียนการสอนมีความสนุก ไม่ตึงเครียด

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

ผลการดำเนินโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ประสบผลสำเร็จในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ เด็กนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการฯ มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น กิจกรรมที่จัดขึ้นเด็กนักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่ตนเองชอบ และเหมาะสมกับตนเองได้

นอกจากนี้เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างดี อีกทั้งช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงในการติดยาเสพติดลงขณะเดียวกันยังเห็นว่า หลักสูตรและระยะเวลาการสอนมีระยะเวลานานเกินไป และควรให้เด็กนักเรียน อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความต้องการความคิดเห็นร่วมกับการดำเนินการดังกล่าวด้วย เพื่อให้หลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของเด็กนักเรียนมากขึ้น

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน

ภายหลังที่ทางโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และผลกระทบที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมากขึ้น มีทักษะ และวิธีการในการหันมาให้ความสนใจกับการเล่นกีฬามากขึ้น อีกทั้งกิจกรรมส่วนใหญ่เด็กนักเรียนเลือกทำหรือเล่น ล้วนแล้วแต่มีความเหมาะสม และตามความถนัดของเด็กเอง

นอกจากนี้ทางอาจารย์ผู้สอนยังให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กนักเรียนด้วย สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนของตำรวจ D.A.R.E. ก็สามารถทำให้เด็กนักเรียนเข้าใจในสิ่งที่สอนได้เป็นอย่างดี และเด็กนักเรียนก็ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ขณะเดียวกันการดำเนินงานตามโครงการฯ ยังประสบปัญหาในด้านกิจกรรม และการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะจัดให้มีแต่ภายในห้องเรียนเท่านั้น เน้นเรียนจากการบรรยาย เอกสารและหนังสือ มีผลให้เด็กนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ให้ความสนใจระหว่างการเรียนรู้

4. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ

การดำเนินงานตามโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ มากขึ้น บอกถึงฤทธิ์ของยานั้น ๆ ได้ดีมีทักษะวิธีการตัดสินใจในการเลือกที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติดรวมถึงบอกวิธีปฏิเสธได้

แนวทางการดำเนินงานโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ของโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) มีความพร้อม และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของโครงการได้เป็นอย่างดี ส่วนหลักสูตรและระยะเวลานั้นยังเห็นว่าใช้เวลาในการสอนนานเกินไป และเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเข้ามาสอนให้แก่เด็กนักเรียนได้ต่อเนื่อง เนื่องจากติดภาระงานที่ทำเป็นประจำ ส่วนการประชาสัมพันธ์โครงการฯ เห็นว่า ยังจำกัดอยู่แต่ภายในโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. ผลการดำเนินงานตามโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย

ภายหลังที่โรงเรียนได้นำโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย มาปฏิบัติในโรงเรียน พบว่า เด็กนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรการเรียนการสอนส่วนใหญ่ จะอิงอยู่กับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จริงให้แก่เด็กนักเรียนได้รับทราบ และทำความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนก็เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดีมีทักษะ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนได้เข้าใจได้ง่าย

ขณะเดียวกันเด็กนักเรียนเองก็มีทักษะและวิธีการในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักการปฏิเสธ เลือกคบเพื่อน และส่วนเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเสพยาเสพติดแต่ก่อนพบว่า ชอบเก็บตัว อยู่คนเดียว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ทำตัวลึกลับ พอได้มาเข้าร่วมโครงการ พบว่า สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้มีสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสขึ้น และไม่เก็บตัวอยู่ตามลำพัง ทั้งนี้เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ก็มีความตระหนักในการรักษาสุขภาพของตนเองมากขึ้น เล่นและทำกิจกรรมตนเองชอบ เหมาะสมกับตนเอง กิจกรรมนันทนาการที่ทางโรงเรียนจัดให้เด็กนักเรียนได้เล่นยามว่างก็มีหลากหลาย เช่น กีฬา ชมรม การฝึกแนะแนว อาชีพ เป็นต้น และตัวเด็กนักเรียนเองเมื่อกลับถึงบ้านก็มีกิจกรรมที่ทำที่บ้าน เช่น งานบ้าน อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เล่นกีฬา เป็นต้น เมื่อเด็กนักเรียนกลับไปอยู่ที่ บ้านแล้ว ทางโรงเรียนยังได้มีกิจกรรมวันเยี่ยมเด็กที่บ้านเป็นประจำทุกภาคเรียน เพื่อที่อาจารย์ประจำชั้นเรียนจะได้เข้าไปพบผู้ปกครอง สอบถามถึงพฤติกรรม และความเป็นอยู่ของเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิดร่วมพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เด็กประสบ และร่วมหาแนวทางแก้ไขกับผู้ปกครอง

โดยสรุปแล้ว การนำโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย มาปฏิบัติในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ถือได้ว่ามีคุณประโยชน์กับตัวเด็กนักเรียน และครูอาจารย์ เป็นอย่างมาก ช่วยให้เด็กเกิดความตระหนัก และกลัวไม่กล้าที่จะเข้ายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กนักเรียนบางคนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงก็กลับตัวกลับใจ ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีขึ้น กล้าตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อเด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่กล้าตัดสินใจและเลือกกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่กระทำในสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และสังคมแล้ว ย่อมส่งผลให้สภาพสังคมปราศจากปัญหาการติดยาเสพติดของเด็กนักเรียนลงได้ สังคมโดยรวมมีความสุข สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้น

2. ปัจจัยด้านการดำเนินงานโครงการ

เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานของโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลประโยชน์กับเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดีสามารถสร้างทักษะ และวิธีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องให้กับนักเรียน เสนอทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการใช้ยาเสพติดและความรุนแรงให้เด็กนักเรียนได้เลือกตามความถนัดและความต้องการของตนเอง โดยปราศจากการบีบบังคับจากโรงเรียน และผู้ปกครอง

ด้านหลักสูตรและระยะเวลาในการสอนตามโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย เด็กนักเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เด็กนักเรียนและครูส่วนใหญ่ก็เห็นว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีประโยชน์เหมาะสม เข้าใจง่าย แต่ระยะเวลาในการสอนนั้นยังมีเวลานานเกินไป เวลาทำการสอนก็เน้นแต่สอนเฉพาะเนื้อหาตามบทเรียนอย่างเคร่งครัดและไม่มีการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน โดยออกไปเรียนนอกห้องหรือทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียนอีกทั้งยังเห็นว่า บางบทเรียนเนื้อหาไม่มีความน่าสนใจ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กนักเรียน มีผลให้เด็กนักเรียนไม่สนใจเรียนเอาแต่เล่น พูดคุย ซึ่งครูประจำชั้นให้เหตุผลว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการกำหนดกิจกรรม เนื้อหาหลักสูตรของโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย เริ่มแรกถูกกำหนดโดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้นำโครงการมาปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และกำหนด

วัตถุประสงค์แผนงาน และกิจกรรมในโครงการ เมื่อนำโครงการมาปฏิบัติจึงประสบปัญหาในด้านไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้นำโครงการมาปฏิบัติ (ผู้บริหารโรงเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ตำรวจ) และ ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ (เด็กนักเรียน)

ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ผู้ที่ดำเนินการสอน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับมอบหมายจากโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ซึ่งการดำเนินการสอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถสอน และบรรยายให้เด็กนักเรียนเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดีมีการใช้สื่อ และเทคนิคการสอนที่ดี เด็กนักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจ แต่ขณะเดียวกันทางเจ้าหน้าที่ตำรวจยังเห็นว่า ยังขาดแคลนสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น วีดิทัศน์ วีดิโอ แผ่นภาพ เป็นต้น และขาดแคลนงบประมาณในการจัดกิจกรรมในห้องเรียนให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งมีผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเน้นสอนแต่เนื้อหาในบทเรียน และบรรยายเนื้อหาตามบทเรียนเป็นหลัก มีผลให้เด็กนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ให้ความสนใจในการสอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากนัก

ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการนั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่รับรู้ถึงการดำเนินงานของโครงการอยู่ในขอบเขตที่จำกัดเฉพาะแต่ในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเท่านั้น บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองยังไม่รับรู้ถึงการดำเนินงาน และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ ทั้งนี้ผู้ปกครอง ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง เพราะมีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนมากกว่าโรงเรียน อีกทั้งถ้าโครงการสามารถนำกลุ่มผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยจะยิ่งส่งผลให้การนำโครงการมาปฏิบัติประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือให้สถาบันครอบครัวเกิดความเข้มแข็ง พ่อ-แม่-ลูก มีความรักสามัคคีและใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันปัญหาความแตกแยกของครอบครัวได้ ขณะเดียวกันผู้ศึกษายังเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนนั้น ยังจำกัดอยู่เฉพาะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ซึ่งยังเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แคบเกินไป ควรขยายกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมชั้นประถมต้น ประถมปลาย ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาด้วย เพราะกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะทดลอง และเสพยาเสพติดได้

ด้านกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการฯ พบว่า ทางโรงเรียนต่างให้ความร่วมมือ จัดให้มีกิจกรรมเสริมต่างๆ เช่น จัดกีฬาต้านยาเสพติด การจัดวงดนตรีประจำโรงเรียน จัดให้มีฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวทางโรงเรียนได้จัดให้อย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปีการศึกษา การจัดทำกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการนั้น ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ มีผลให้จัดกิจกรรมได้จำนวนไม่มาก บางครั้งขาดอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ในการทำงาน ซึ่งทำให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ล่าช้า

ด้านการประเมินผลเมื่อโครงการเสร็จสิ้นไปแล้ว ทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผล และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนไม่ให้มีพฤติกรรมที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดขณะเดียวกันทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอยู่เข้ามามตรวจสอบและสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กนักเรียนอยู่ เมื่อพบเจอเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมเข้าไยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทางโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ตำรวจจะประสานงานทำงานร่วมกัน เพื่อนำตัวเด็กที่ติดหรือเสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติและเป็นคนที่ดีของสังคมต่อไป ประเด็นผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติ บุญญาภาส (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษพบว่าครู ชุมชน องค์กรต่าง ๆ และ

เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานประสานกัน และสามารถช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้ และเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการดำเนินงานโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย กับผลการดำเนินงานโครงการ พบว่า ด้านวัตถุประสงค์โครงการฯ ด้านหลักสูตรและระยะเวลา ด้านกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการ และด้านการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินโครงการฯ ในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา นั้น หมายความว่า โรงเรียน สถานศึกษาและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดทำโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ควรให้ความสำคัญการกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานของโครงการให้อย่างชัดเจน นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติตามได้ เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีประโยชน์เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดให้มีกิจกรรมสนับสนุนโครงการ เช่น กีฬา การฝึกอบรมอาชีพ การศึกษาคุณงาม การเข้าค่าย เป็นต้น ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ และหลังจากการดำเนินงานโครงการเสร็จสิ้นแล้วก็ควรมีการติดตามประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การดำเนินงานโครงการฯในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจากการดำเนินงานของโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ถือได้ว่า เป็นโครงการหนึ่งที่สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนไทยลงได้ แต่ขณะเดียวกันสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบันได้กลับมาทวีความรุนแรงอีกครั้งกลุ่มเสี่ยงที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนกลับไม่มีเวลาในการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ สถาบันอันดับต่อมา คือสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่ให้การอบรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน และยังเป็นสถาบันที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มาพบเจอกัน เกิดการรวมกลุ่มเพื่อน ซึ่งเพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมของเด็กมากได้ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ติดและเสพยาเสพติดล้วนแล้วแต่มาจากการชักชวนของเพื่อน เห็นเพื่อนลองก็อยากลองบ้าง และปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยก พ่อแม่ไม่มีเวลาให้หรือการที่พ่อแม่บังคับลูกทำในสิ่งที่ลูกไม่ยอมทำซึ่งมีผลให้เด็กต้องหันมาพึ่งพายาเสพติด เช่นเดียวกับการศึกษาของอารีย์ กุมารแก้ว (2545) ได้วิจัยเรื่อง “การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า ผู้เสพยาบ้าส่วนใหญ่ คือเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนสาเหตุการใช้ยาเสพติดคือ ต้องการทดลองใช้ปัญหาทางด้านครอบครัว และการเลียนแบบเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล โพธิ์สังคหิรัญ (2549) ที่พบว่า ปัจจัยจากครอบครัวมีผลต่อการติดยาเสพติด และการศึกษาของสมรวิดี มงพลเมือง (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ ปัญหาครอบครัวแตกแยกขาดความอบอุ่น และการคบเพื่อนไม่ดี

ขณะเดียวกันมาตรการ กฎหมายต่าง ๆ ที่ทางเจ้าหน้าที่รัฐได้กำหนดออกมาปฏิบัติ ไม่สามารถที่จะกำจัดผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดได้ทั้งหมด ยังมีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้ล้าสมัยยาเสพติดดังกล่าวยังได้เปลี่ยนกลวิธีในการลำเลียงยาแบบใหม่ไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐจับได้ บางครั้งรอดหูรอดตาเข้ามาได้ก็นำมากระจายขายให้แก่ผู้จำหน่ายและขายให้ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดต่อไป

ผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรการหรือแนวทางป้องกันปัญหาที่ดีที่สุดคือ การสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง ถ้าคนในบ้านเกิดความรักความเข้าใจกันและกัน พ่อแม่มีเวลาให้ลูกคอยให้คำปรึกษาแนะนำและสอดส่องดูแลพฤติกรรมลูกอย่างใกล้ชิดย่อมเป็นเกราะป้องกันยาเสพติดที่ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการอย่างแท้จริง และต่อเนื่อง แล้วทำการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการสอนตามหลักสูตร D.A.R.E.ประเทศไทย ต่อไป
2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการต่อต้านยาเสพติด โรงเรียน ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งใน และนอกสถานศึกษา เพื่อให้เด็กมีความรู้แปลกใหม่และเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน
3. ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า โครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย เป็นโครงการที่มีประโยชน์สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กนักเรียนได้และต้องการให้มีโครงการต่อเนื่องตลอดไป ดังนั้น จึงควรทำการอบรมตำรวจ D.A.R.E. เพิ่มเติม และดำเนินการเป็นโครงการต่อเนื่องตลอดไป
4. ควรมีการขยายกลุ่มเป้าหมายจากเดิม มีเพียงกลุ่มเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ควรขยายเพิ่มให้ครอบคลุมเด็กนักเรียนในระดับประถมต้น ประถมปลาย มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาด้วย
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ให้ประชาชนทั่วไป หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชนได้รับทราบ และรู้จักถึงโครงการนี้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพราะอาจจะมีหน่วยงานอื่น ๆ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการด้วย
6. ควรจัดให้มีการวิจัยประเมินผลผู้ปกครอง นักเรียนของโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ด้วยเพื่อจะได้ทราบผลของการดำเนินงานในส่วนของผู้เกี่ยวข้องครบถ้วน
7. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ผลการดำเนินงานโครงการ D.A.R.E.ประเทศไทย ระหว่างโรงเรียนสังกัดภาครัฐกับภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมคุมประพฤติ กองแผนงานและสารสนเทศ. (2558). สรุปรายงานผลการดำเนินงานกรมคุมประพฤติประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2559). รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559. กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

- กระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2558). รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะ
รายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรมกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน.
- กิตติ บุญญาภาส. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขต
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2544). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: คениงนิการพิมพ์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2544). การวิจัยประเมินผล: หลักและกระบวนการ (พิมพ์ ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร:
สมาธรรม.
- ศิริศักดิ์ งามศิริ. (2552). ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล
ตำบลแหลมฉบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมรดี มงพลเมือง. (2545). การแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่. การ
ค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2545). การประเมินผลโครงการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพล โพธิ์สังคหิรัญ. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เข้ารับ
การบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักยุทธศาสตร์. (2557). สถานการณ์ปัญหา
เสพติดปีงบประมาณ 2557 และแนวโน้มของปัญหา. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อารีย์ กุมารแก้ว. (2545). การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ ศักศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.